

gelada, / qu'ix de dessota un roc amb un alegre bruig», *Catalanades*, p. 166 (de nou p. 124). Definit «brogit, soroll» en el glossari d'aquell llibre i en el de Grandó (*Misc. Fabra*, p. 183). És més dubtós l'ex. de *bruig* que cita *AlcM* d'una obra primerenca de Pous i Pagès, no perquè no és d'un rossellonès, car de tota manera es tractaria del Nord de l'Empordà, sinó perquè el context és estrany (*vent de bruig* com si fos el vent d'un indret). —⁵ «Tu calas et nō nos dizes nada, senō suspiras et bruyas ao que te dizemos, et eu nō sabendo esto, estávate apreçebendo et buscando casamento», *Gral. Estoria*, p. p. Mz. López, 254.13. —⁶ D'on *bruo* «mugido, bramido», ib. Ha citat un *bruido* algun autor dels que treballen de segona mà (GDiago, Couceiro), però això no indica verb en -IRE, car es tracta d'una formació sobre *bru(y)ar* tal com *bramido*, *chillido*, *silbido* al costat de *bramar*, *chillar*, *silbar*. —⁷ Com a molt, en el sentit de semblança, podria ser *BRUGIARE o *BRUIARE; però és difícil assegurar que sigui antiga la -y- de la *Gral. Estoria*; en una llengua que elimina la -l- intervocàlica com el gallec, no és prudent descartar una alternativa *BRULARE o *BRUGULARE (veg. *BRAOLAR*). —⁸ Teòricament hi hauria altres encreuaments concebibles, com amb *BRA-MAR*; però aquest, possiblement sorotàptic, és mot estrany al francès, i en canvi el seu territori s'estén a la resta de la Península; si hi ha realment quelcom d'aff a *brogir* és a Galícia. En tot cas descartem sinònims grecs com *βρυχάουαι*, *βρύχω*, *βρυγμός*, que tradueixen els ll. *rugitus* i *fremere* en les gloses greco-llatines. —⁹ Coincideixo, doncs, essencialment amb Bloch i el *REW*, 7428; l'article del *FEW* quedà ajornat. —¹⁰ La *o* catalana, que no és constant, pot tenir diverses explicacions, així com així, en un verb d'aquesta forma, veg. la *Gram.* de Tomàs Forteza. Si en llatí coexistiren les dues quantitats, una variant minoritària i secundària en ū, s'explicaria en les formes com *rugit* per la llei dels mots iàmbsics. —¹¹ Cas extraordinari, en què inspira més confiança la forma d'ella que la de Ruyra.

BROIDA, 'Artemisia abrotanum', nom d'una planta aromàtica i medicinal, resultant de l'evolució fonètica del ll. *ABROTANUM* en **l'abroda*, que en diversos llocs sofrí alteracions per etimologia-popular o contaminació d'altres mots (*brioiso*, *ambroyse*, *broine*, *broile* en diversos parlars occitans); en algunes d'aquestes formes sembla haver-hi influència d'*ambròsia*, en altres de *brosta* 'bros menuts', en altres de *brosda* (forma antiga del verb *brodar*, la qual es convertí després en *broidar*, present *broida*). □ 1.ª doc.: 1575, Nebrija, *OPou*, *ThPu.*, 48b.

Figura ja en els lexicògrafs del S. xvi. Lorenzo Palmireno (que era d'Alcanys, a la ratlla del valencià) en el seu *Vocabulario del Humanista* (en la 2.ª ed., Bna., 1575, que conté addicions a la prínceps, València 1569, no sé si ja en aquesta): «*broida* valenciano, no tiene equivalente castellano; lat. *abrotanum*»;⁵⁵

també figura en eds. de l'adaptació catalana del *Nebrija*, però no en les de G. Busa, de 1507 ni 1561; el *DTorra*, ed. de 1670, però com a addició a la 1.ª (1640); en tot cas «*broyda*: abrotanum» és ja en la primera ed. del *ThPu.* d'OPou (1575), p. 48b; i el banyolí-perpinyanès Fr. Miquel Agustí deia en els *Secrets d'Agricultura* (1617): «si plantareu, per lo àmbit del hort o camp, la herba donzell o artemiza, o *abrotano*, que és la *broyda*»; el valencià Sanelo (c. l'a. 1800): «*broyda*: yerba lombriguera; *abrotanum*; *abrotano*, Dicc. castno.» (II, 7v); Cavanilles, a. 1797, registrava «artemisia absinthium (cast.) agenjo común, (val.) *broide donsell*» junt amb «artemisia abrotanum (cast.) abrotano oficial (val. *broide*) *vera*». Avui el mot segueix usat a les diverses regions de la llengua, des del País Valencià fins al Rosselló (Carrère recull *broyda* f. a La Roca d'Albera).

El mot ve en última instància del gr. *ἀβρότονον*, que figura ja en Teofrast (princ. S. III a. C.) i, junt amb derivats, en Dioscòrides (mj. S. I d. C.).² En llatí el mot apareix un poc alterat en la terminació, *abrotanum* que ja es troba en Petroni (138.2); en St. Isidor (*Etym.* xvii, xi, 8); en alguns autors dels Ss. I-IV d. C. (*ALLG* v, 260-1), en algunes gloses (*CGL* III, 549; vi, 7) i en el *Capitulaire de Villis* de l'època inicial carolíngia (*ZRPB*. xxxvii, 552); i és també la que suposa l'it. *abrotano*; però el cast. *abrotano* [1537, *abrotan* S. XIII] és llatínisme; lleu alteració que en llatí s'explica perquè la terminació *-ōnum* és enterament estranya a la llengua, mentre que com a noms de plantes en *-ānum*, *-ānus*, hi havia almenys diversos hellenismes i celtismes (*castanus*, *cassanus*, *catanus*).

Però si al castellà el mot només ha passat com a cultisme, en català i a França hi ha hagut formes amb evolució més popular, explicable pel considerable ús que es fa de la infusió o «l'aigua de *broida*» com a tisana curativa; no deuen ser formes enterament populars, però sí mig-sàvies, mig-hereditàries, i per tant, encara que sotmeses en part a l'evolució de fonètica històrica, molt subjectes a influències de contaminació i etimologia popular.³ A França aquestes formes quasi-populars semblen haver estat pròpies del Midi, car el fr. *aurone* [S. xvi] tenint en compte la *u* ha de ser manllevat d'un parlar d'oc (Bloch diu del Llemosí).

En català podríem esperar que *ILLUM ABROTANUM* hagués passat simplement a **l'abrode* interpretat a manera de femení com la **brode*. Però la -i- ha de tenir alguna explicació, i ja d'alguna antiguitat, puix que és constant des d'antic i general a tot el territori. D'altra banda, per les notes d'E. Rolland (*Flore Pop. de la Fr.* vii, 73), Ant. Thomas (*Mélanges d'Ét. Fr.*, 37, n. 3, cf. *Rom.* xl, 104 i *ZRPB*. lxiii, 515), Wartburg (*FEW* I, 9) i Ronjat (*Rom.* xlii, 181) coneixem una sèrie de formes gallo-romàniques (quasi totes occitanes en última instància) on reapareix aquesta *i* o una palatal comparable, que deu haver-se d'explicar per etimologia popular.

En aquest sentit potser col·laboraren contamina-